

Çocuk ve Politika İlişkisi Üzerine

Sık Sorulan Sorular

*6 Yaş üstü çocuklar için

NOT: Metinde referans verilen sayfalara, metinlere ve linklere erişmek için o kelimenin üzerine gelerek tıklamanız yeterlidir.

Ne tesadüf ki okullar 12 Eylül Darbesinin yıldönümünde açıldı.

Türkiye’de uzunca bir süredir ekonomik ve politik gündem gündelik yaşamın her alanını, her dakikasını kapsıyor. Çocuklar sürekli ekonomik krizle, yaklaşan seçimlerle, artan baskılarla, kadın cinayetleriyle, mülteci düşmanlığı ile ilgili şeyler duyuyor.

Peki, politik gelişmeler konusunda çocuklarla nasıl bir ilişki kurmalı?

1- Çocuklarla politika konuşmalı mıyız?

Çocuklar politikayla, politikacılarla ilgili ailede, haberlerde, sokaklarda her gün bir şeyler duyuyor ve bu gelişmelere ilgi duyuyorlar. Çocukları dinleyin ve TV vb. kaynaklardan bu gelişmeleri 6-7 yaşlarından itibaren kendi dünyalarında anlamlandırmaya çalışıyorlar ama kimi zaman çocukları koruma isteğiyle, kimi zaman da anlayamayacaklarını düşünerek çocuklarla politikayı konuşmaktan uzak duruyoruz. Bu durumda çocuklar, maruz kaldıkları bu bilgileri nasıl yorumlayabileceklerini bilemiyor. Daha kötüsü ya bu konuda sessizleşiyorlar ya da bu boşluğu otoriter ve erkekçi siyaset dolduruyor. (140journos'un “Siyasetin Çocukların Dünyasına Etkisi” isimli videosunu izlediniz mi?).

Halbuki erken yaşlar, gündelik yaşamı hepimiz için güzel kılablecek ortak politik değerlerin kavranılabilmesi açısından çok önemlidir.

Kendi yaşamınızı bir düşünün. Hangi demokratik değer ve ilkeleri erken yaşta öğrenmiş olsaydınız, bugün daha güçlü ve mutlu biri olurdunuz? Eşitliğe, adalete, özgürlüğe dair hangi anılar, sözler bugünkü sizi olumsuz etkiledi?

Özetle, çocukların içinde yaşadıkları çevredeki gelişmelere ilişkin daha erken yaştan itibaren kendini bir özne olarak hissedebilmesi, yani **POLİTİK TOPLUMSALLAŞMA** çocukların kendiyle ilişkileri ve sosyal ilişkileri açısından önemlidir.

2- Çocuklarla politikayı nasıl konuşmalıyız?

Öncelikle çocukları “geleceğin seçmenleri” olarak görmek yerine, bugünün vatandaşları olarak düşünmeliyiz. Çocukları dinleyin ve TV’de vb. gibi kaynaklardan duydukları şeyleri onlarla yeniden yorumlayın. Çocukları dinlemek demek, onları hiç yönlendirmemek anlamına gelmez. Çocukların otoriter bir rejim altında maruz kaldıkları algının yarattığı akıntıya karşı yüzebilmeleri için, manipülatif ve yargılayıcı olmayan bir yönlendirme onlara tutunacak dallar verebilir.

Hangi kavramların nasıl konuşulabileceği konusunda Politika ve Çocuklar Pratik Bilgiler* rehberimizden faydalanabilirsiniz. Fakat genel olarak şunu göz önünde bulundurabilirsiniz; çocukların merak duyduğunu fark ettiğiniz güncel politik gelişmeleri, izledikleri film ve dizilerdeki karakterler üzerinden yorumlamak en etkili yöntemlerden biri. Bütün bunları yaparken politik kavramların soyut olduğunu ve çocuğun bu soyut kavramları anlayamayacağını gözetmek gerekir. Bu noktada çocuğun anlayacağı somut örneklerle barış, eşitlik, haklar gibi kavramları anlatmak gerekir. Film karakterleri ve okuduğu hikayelerdeki örnek durumlar da yardımcı olacaktır.

Bir diğer önemli nokta dikte ederek değil bir doğal öğrenme fırsatını değerlendirerek çocukların politik gelişimine yardımcı olmaktır. Örneğin duyduğu bir haberden yola çıkarak, filmlerde gördüğü bir duruma dair getirdiği soruları fırsat bilerek, sokakta oynarken arkadaşından duyduğu bir konuyu paylaşmasıyla birer öğrenme fırsatı oluşturulabilir. Dikte edilen bilgi, ebeveyn veya yetişkinin onayını almak için içselleştirilmeden alınan bilgidir.

Yetişkin dünyasının politik kavramlarını ve keskin taraflılığını çocuklara olduğu gibi vermek, çocukların özgür entelektüel gelişimine engel olacaktır. Çocukların diğer taraflara önyargısını keskinleştirecektir. Keskin tutumlar yetişkin zihninde anlamlı bir çerçeveye oturtulabilir ama bir çocuk için psikolojik bir baskıya yol açabilir, radikal görüşlere mensup gruplarda bunun zararları gözlemlenmektedir.

3- Pandemi döneminde çocukların yaşadığı yalnızlaşmayı, toplumsallık algısını zayıflamayı nasıl giderebiliriz?

Küçük yaş grubundaki çocukların sosyal duygusal gelişimi akranlarıyla sosyalleştikçe güçlenir. Bu nedenle sosyalleşmeyi sağlayacak aktivitelere öncelik vermek, bu konu üzerine konuşmaktan daha etkilidir. Örneğin oyun grubuna katılma, çocuk parkları, farklı çocuk etkinlikleri ve özellikle düzenli devam edeceği okul öncesi eğitim sınıfları bu noktada telafi edicidir.

Sosyalleşmeye ya da toplumsallaşmaya dair somut adımlar atmak, çocuklar açısından gözlem aşamasından sonra daha rahat olabilir. Örneğin önce aile üyelerine hitap edecek bir etkinlikle başlayabilirsiniz (Pratik Bilgiler* rehberimize göz atın). Bu etkinlikler ev ortamında olabileceği gibi dış mekanlarda da yapılabilir. Dış mekanlarda yapılan aktivitelerin bu süreçte en büyük katkısı çocukların dış dünyayı ve oradaki insanları gözlemlemesidir.

Bütün etkinlikler planlanırken çocuklarla mutlaka duyguları, düşünceleri, deneyimleri, zorlanmaları hakkında konuşmak ve onunla temas halinde olmak gerekir. Eğer gerekli adımları doğru bir şekilde attığınızı düşünüyorsanız fakat çocuğunuz yine de zorlanıyorsa profesyonel destek almak da iyi bir seçenek olacaktır.

4- Kadın cinayetleri ve cinsiyet eşitsizliği gibi konuları çocuğumla/çocuklarımla nasıl konuşabilirim?

Çocuklar söz konusu olduğunda, çocuklarla çalışan profesyonellerin birinci ilkesi çocuğa zarar vermemektir, çocuğa fayda sağlamak bundan daha sonra gelir. Bu açıdan özellikle kadın cinayeti gibi yetişkinler için bile taşıması zor bir yükü, çocuklara yüklememek için sıkı tedbirler almamız gerekir. Çocukların yanında televizyon, haber izlememek, izlediğimiz/okuduğumuz haberler hakkında başka bir yetişkinle konuşacak isek o ortamda çocukların olmadığından emin olmak çok önemlidir. Çocuk, bu bilgilere kendisi ulaşabilecek bir yaşta ise, yani bir ergenin sosyal medyada pek çok şeye maruz kaldığını hesaba katacak olursak, yine bu konuda da bazı sınırlamalar ve kontroller gerekmektedir.

Bütün bu önlemleri almanıza rağmen yine de çocuğunuzun kadın cinayetleri haberlerine maruz kalması gibi bir durum olursa, yapacağınız en önemli ve gerekli şey onun kendine, çevresindeki insanlara ve dünyaya olan güvenini sarsmayacak açıklamalar yapmaktır. Küçük yaştaki bir çocukla “Bazen böyle çok üzücü olaylar olabiliyor ama bu çok sık tekrarlanan bir şey değil, endişelenme. (Biz yetişkinler ne yazık ki sık tekrarlandığını bilsek de küçük bir çocuğun ihtiyacı çıplak bir gerçektense, güvende hissetmektir.) Biz ailen olarak seni koruyacağız. Sen de güvendesin, biz de güvendeyiz. Bizi korumak adına görevli amcalar, teyzeler de ellerinden geleni yapıyorlar.” gibi bir paylaşım yapılabilir.

Ergenlik dönemindeki bir gence ise özellikle duygu ve düşüncelerini açabileceği bir alan yaratmak faydalı olacaktır: “Sanırım böyle bir olay duydun. Bu haberleri görünce ne hissediyorsun? Korku, kaygı, güvensizlik hissetmek çok normal, biz yetişkinler de böyle hissediyoruz. İstersen birlikte konuşabiliriz.”

Kadın cinayetleri bizim kendiliğimizden çocuklara açmamamız gereken bir konudur, yani çocuk sadece soru sorduğunda cevaplamak ya da bir habere maruz kaldığından emin olduğumuzda konuyu açmak daha sağlıklı olacaktır.

Fakat cinsiyet rolleri, cinsiyet eşitsizliği başından beri çocuklarımızla konuşabileceğimiz, konuşmamız gereken meseleler arasında yer almaktadır. Öncelikle ev içinde, bir çekirdek ailenin üyeleri olarak konuşmalarımıza, kelime seçimlerimize, davranışlarımıza dikkat etmeli, cinsiyet eşitliliğine dair vurguyu evin ve ailemizin her alanında yapmalıyız.

Çocukların gündelik hayatta birebir karşı karşıya kaldığı sorunlar, bu konuları konuşmak için önemli bir fırsattır. Örneğin kız çocuğunuz bir gün okuldan gelip ‘erkek arkadaşlarıyla futbol oynamak istediğini ancak onların "kızlar futbol oynamaz" diyerek kendisini dışladıklarını’ anlattığında “Nasıl hissettin peki böyle olunca? Ben olsam üzülürdüm ve kızardım sanırım. Böyle hissetmek çok normal. Ama arkadaşlarının söylediği şey doğru değil, demek ki onlar futbol oynayan bir kız çocuğunu hiç görmemişler, duymamışlar. Sen tabi ki futbol oynamak da dahil istediğin her etkinliği yapabilirsin, her sporu deneyebilirsin. Her insan farklı olabilir, farklı görünebilir ama bu durum, eşit olmamızı engellemez. Bu yaşadığın olayı bana anlatmana çok sevindim. Zorlandığında öğretmeninden ya biz anne-babandan yardım isteyebilirsin. Bunu bil, olur mu?” gibi bir konuşma ona iyi gelecektir.

Ayrıca Pratik Bilgiler* rehberimizin sonunda yer alan kaynakçalar içinde çocuğunuzun yaşına uygun olanları veya bu alanda hoşunuza giden başka kaynakları onunla paylaşabilir, birlikte izleyebilir/okuyabilir ve sonrasında da üzerinde birlikte konuşabilirsiniz.

5- Ayrımcılık (Mülteci çocuklar, cinsel yönelim ve kimlikler, Kürt ve Arap çocuklar) konusunu çocuğumla/çocuklarımla nasıl konuşabilirim?

Çocuklar en iyi deneyimlerinden öğrenirler, deneyimlerinden yola çıkarak anlarlar. Çocuğumuza basitçe, yaşına uygun, onun anlayacağı bir şekilde ayrımcılığın tanımını yaparak başlayabiliriz: “Bir insana veya pek çok insanın bulunduğu bir gruba, sırf bazı farklı özellikleri olduğu için önyargılı davranmaya, onları bu yüzden dışlamaya ayrımcılık denir.” Sonrasında sorular sorarak ilerleyebiliriz: “Senin hiç ayrımcılığa uğradığını düşündüğün, hissettiğin oldu mu? Nasıl bir histi, kendini nasıl hissetmiştin? Peki hiç etrafında ayrımcılığa uğradığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu? Sence o nasıl hissetmiştir? Sen hiçbirine bu şekilde davranmış olabilir misin? Sence neden böyle davranmak istedin?”

Bunları konuştuktan sonra, kendi hayatımızdan uygun örnekler vererek önemli farklılıklarımız olabileceğini, farklı görünebileceğimizi, farklı giyinmek isteyebileceğimizi, farklı diller konuşuyor olabileceğimizi, farklı şeylere inanıyor olabileceğimizi, bütün bunların doğal olduğunu, farklı olmanın bir problem olmadığını ve bu farklılıkların hiçbirimizi daha iyi ya da daha kötü yapmayacağını, bizi daha iyi ya da daha kötü yapacak olan şeyin davranışlarımız olduğunu çocuğumuza anlatabiliriz.

Bu konuda öncelikle belirleyici olan şey, anne babaların, öğretmenin önyargıdan uzak davranışlar sergileyerek iyi bir rol model oluşturmasıdır. Böylelikle çocuk küçük yaştan itibaren bu konuda fikir edinir.

6- Yaklaşan seçimleri çocuğumla/çocuklarımla nasıl konuşabilirim?

“Bu ülkede bir sürü insan birlikte yaşıyoruz. Hepimizin ihtiyaçları var, sorumlulukları var. Bu ihtiyaçların sağlanabilmesi, sorumlulukların devam ettirilmesi için Türkiye’de yaşayan insanlar olarak birilerini seçiyoruz ve onlar bize bu konuda yardımcı oluyorlar. Seçimlerde, bu görevi yapmak isteyen insanlar belli oluyor, biz onlara aday diyoruz. Sonra seçim günü geldiğinde oy vermeye gidiyoruz, yani adayımızın kim olduğunu gizli bir şekilde ifade etmeye gidiyoruz. Üzerinde adayların bilgisi olan bir kâğıt var, düşünüp karar verdiğimiz kişiye bir damga basıyoruz. Kimsenin görmeyeceği şekilde, kapalı bir zarfta bir kutunun içine atıyoruz. En sonunda da görevli kişiler o kutuların içindeki kâğıtları sayıyorlar ve hangi adayın seçildiğini bize söylüyorlar. Bizi yönetecek kişiyi, ülkedeki hayatı devam ettirmek konusunda bizlere yardımcı olacak kişiyi seçmek hem bir hak hem de bir sorumluluk. Bir sonraki seçime istersen birlikte gidebiliriz ve orayı sen de görebilirsin.” şeklinde bir konuşma yapmak yeterli olacaktır. Çocuklara belirsizlik, güvensizlik, umutsuzluk aşılaktan kaçınmak için ülke meselelerini yetişkinler arasında konuşmak, onlara yalnızca teknik ve basit açıklamalar yapmak önemlidir. Özetle, “politika” ve “çocukların iyilik hali” kelimelerini çoğu zaman aynı cümlede kullanmakta zorlansak da unutmamamız gerekir ki “çocuğun üstün yararını gözeterek güvende hissetme ihtiyacını karşılamak”> “tüm gerçekleri tüm gerçeklikleriyle anlatmak”.

Son olarak, Pratik Bilgiler* rehberimizde yer alan seçim oyununa göz atmayı unutmayın.

Çocukların İyilik Hali- Çocuklar ve Politika Pratik Bilgiler Rehberimizi geliştirebilmemiz için aşağıdaki iki soruyu yanıtlayarak politikadaiyilikhali@gmail.com mail adresimize iletebilir misiniz?

- Çocuklarınızın politikayla ilgili sizi şaşırtan bir sorusu veya yorumu oldu mu?
- Sizce çocuklarınızın hangi politik kişi, kurum ve kavramları bilmesinin onlarda ve toplumda dönüştürücü ve güçlendirici bir etkisi olur?
- Yanıtlarınızı sosyal medya hesabımızda paylaşalım mı? (Evet/Hayır)

* AÇEV’in “Çocuğunuzun sorduğu sorulara nasıl yanıt verebilirsiniz?” başlıklı videosu, genel olarak çocuklara soru sorma ve çocukların sorularını yanıtlama konusunda yol gösterici olabilir.

